СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 239. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 12-го жовтня 1940. No. 239. Jersey City, N. J., Saturday, October 12, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1910, 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЗАМОРОЖЕННЯ РУМУНСЬКИХ ВКЛАДІВ

ВАШИНҐТОН. — Діставши офіційне потвердження, що німецькі війська заливають Румунію, президент Рузвелт відразу дав розпорядок, щоб заморозити всі румунські фінансові вклади в Америці. Таких вкладів Румунія має поверх сто міліонів долярів. Тепер румунські власти не зможуть їх видобути з Америки, а то тому, що ті власти знаходяться фактично під німецькою владою. Таке саме зробив президент з норвезькими, голяндськими, бельгійськими і данськими вкладами, коли їх краї захопили німецькі війська; також з литовськими, лотишськими й естонськими, коли ті краї захопили Совєти.

ПРЕЗИДЕНТ ЇДЕ В „ІНСПЕКЦІЙНУ" ПОЇЗДКУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт далі обїздить ріжні воєнні фабрики й оглядає власними очима, чи кампанія національного зброєння поступає якслід вперед. Він обіде два стейти — Пенсилвенійський і Огайський. В міжчасі він виголосить пару промов, в яких порушить найважніші закиди, які йому роблять його критики.

ДЖЕРЕЛА СИЛИ КАНДИДАТІВ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії д-ра Ґелопа говорить, що джерелами сили обох президентських кандидатів є це: прихильники Рузвелта вірять, що він краще справиться з національною обороною і краще зуміє повести американську заграничну політику. В нинішних напружених часах вони бояться змінювати адміністрацію, бо нова адміністрація звичайно в початках не є якслід обзнайомлена зо справами. Зате прихильники Вилкого в більшості підержують його тому, що їм обридла адміністрація Рузвелта і вони в неї зневірились. Прихильники Вилкого це вбільшости „протестанти", каже Ґелоп.

ВИЛКІ ЗАПЕВНЯЄ РОБІТНИКІВ.

ПРОВИДЕНС. — Вендел Вилкі в своїй промові впевняв своїх 40,000 слухачів, що коли прийде републиканська адміністрація до влади то вона таки засобить кожного охочого можливістю працювати. Новий розділ мав досить часу це зробити і цього не зробив. Найвищий час пробувати чогось іншого. Він далі говорив, що його адміністрація постарається також про те, щоб чужі продукти, витворювані невільничою працею, не заливали американських ринків та не відбирали американському робітникові праці.

ЗАСУДЖЕННЯ ПРОВІДНИКІВ „БУНДУ".

НЮТОН (Ню Джерзі). — Лава присяглих признала винуватими вісьмох провідників американсько-німецького нацистичного „Бунду" за те, що вони в своїх промовах викликували расову ненависть до жидів. Серед засуджених знаходиться теперішний головний провідник „Бунду", Вільгельм Кунце. На основі цього засудження їм грозить найбільша кара три роки вязниці і $5,000 грошевої кари.

КОНҐРЕСМЕНИ НЕ ПРИХОДЯТЬ НА НАРАДИ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч конгрес минулого четверга розпочав свої наради, але ці наради не були важні, бо не було „кворум", себто такого числа приявних конґресменів, яке зробилоб наради леґальними. Внаслідок цього голова конґресу мусів наради розвязати. Надіються, що в понеділок їх прийде більше на наради. В противнім випадку треба буде конгрес на довший час розвязати, або силою тягнути конґресменів на наради.

НИКЛАС БОТЛЕР СПРОСТОВУЄ.

НЮ ЙОРК. — Никлас Ботлер, президент Колюмбійського університету, виголосив ще одну промову і в ній спростував дещо свою попередню промову, в якій він перестерігав професорів, щоб не говорили та не робили таких речей, які не погоджуються з офіційною лінією заряду університету. Ботлер сказав, що тою пересторогою він зовсім не хотів відбирати професорам академічної свободи. Академічна свобода на Колюмбійськім університеті це така самозрозуміла річ, що йому на думку не приходило, щоб її обмежити. Але він хотів підкреслити, що та академічна свобода зобовязує професорів поза своєю наукою не робити таких речей, які компромітувалиб університет. Те саме відносилось до студентів.

МОЛОКО ДЛЯ ШКІЛЬНИХ ДІТЕЙ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські публичні школи будуть продавати дітям по школах за один цент від шклянки. Це сталось завдяки департаментові шкільництва і рільництва. Ріжницю ціни повище цента покриватиме уряд.

СИЛЬНА ПОЛІТИКА АМЕРИКИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

Секретар війни Генрі Стимсон заявив, що військові частини на Гавайських островах і Филипінах будуть значно скріплені. Вже тепер штаб висилає на Гаваї полк протилетунської оборони. Запитаний безпосередно, чи це мілітарне скріплення стоїть у прямім звязку з напруженими відносинами з Японією, Стимсон відмовився відповісти. Він залишив газетярам, щоб витягали з того висновки.

Президент Рузвелт приняв на побачення С. Ґвітнея, голову Панамериканської Летунської Компанії, який довший час перебував на Далекому Сході. Він сказав, що всі краї на Далекому Сході дуже занепокоєні агресивною політикою Японії і побоюються, що Японія їх усіх остаточно підібє, коли Америка не поставить цьому опору. Там загально думають, що рішуче, відважне становище Америки відразу вплинулоб якслід на Японію і вона занехалаб агресії, бодай на Індо-Китай, та Нідерляндську Індію.

СПОДІЮТЬСЯ ЗЛАГІДНЕННЯ

В вашингтонських офіційних колах таке переконання, що вже в короткому часі відносини з Японією відпружаться. Американський амбасадор в Японії, Ґру, мав довгу розмову з японським міністром і віцеміністром заграничних справ. Звіт цеї розмови він переслав до департаменту стейту, але департамент його не опублікував. Існує таке переконання, що японці таки залякались рішучими кроками Америки і починають завертати. Відклик американських громадян з Японії і країв захоплених японськими військами, дуже занепокоїв широкий японський загал, який боїться конфлікту з Америкою. Цей відклик переконав усіх, що Америка не жартує, а готовиться до найгіршого. З черги, з японського боку, поплили запевнення, що ситуація фактично не є аж така грізна, щоб побоюватись мілітарного зудару. Проте американська політика далі буде стреміти до того, щоб скріпити свое положення на Далекім Сході і бути на поготівлю.

ГОТОВІ ДО „ТОТАЛЬНОГО НАСТУПУ", КАЖУТЬ НІМЦІ

Півурядові німецькі кола запевняють, що вже все приготоване до „тотального наступу" на Англію, а навіть твердять, що цей наступ уже зачався. В доказ цього воєнний комунікат подає звідомлення з німецьких бомбардувань, додаючи, що британці мали в однім дні 7 алярмів, а в ночі 12. Німецькі звідомлення подають далі, що тепер уже не можна навіть „квестіонувати" повітряної німецької вищости.

РАХУЮТЬСЯ ЩЕ ДАЛІ З МОЖЛИВІСТЮ НАПАДУ

Хоч як неправдоподібною являється тепер німецька інвазія, то британці ставляться до неї дуже обережно. І тому, не зважаючи на мраку і бурю, далі бомбардують ті місця в Голяндії, Бельгії й Франції, звідки надіються нападу. Над Англійським каналом ведуться теж постійні бої в повітрі, бо британці не допускають німецьких летунів до Англії. Кажуть, що приходиться нераз відганяти німецьку летунську ескадру з яких 200 літаків.

БОМБАРДУВАЛИ НІМЕЦЬКІ КОНТРТОРПЕДОВЦІ

Британський комунікат подає, що британські летуни сильно ушкодили німецькі контрторпедовці в французькій пристані Брест, добре відомій американцям, бо там висаджувано на беріг американських вояків, що минулої війни боролись з аліянтами проти Німеччини.

УШКОДЖЕНО КАТЕДРУ СВ. ПАВЛА В ЛОНДОНІ

Уже показують в Америці фотографії з останнього бомбардування німцями катедри св. Павла в Лондоні. Бомба знищила вівтар. На щастя не потерпіли славні образи, які є в катедрі.

АТАКУЮТЬ ЩОРАЗ СИЛЬНІШЕ, АЛЕ ЖЕРТВ МЕНШЕ

Таке можна сказати за німецькі бомбардування в Англії за останній тиждень. Стверджують, що німецькі летуни, не зважаючи на гарматні і крісові стріли, літають дуже низько і так бомбардують. Та проте жертви в людях менші, ніж були в попередніх тижнях.

ПРИСПІШУЮТЬ КОНФЛІКТ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ШАНҐАЙ. — Вбито в ночі посадника міста Шанґаю, що був японським наставником. Замітне те, що сталося те в часі, коли посадник спав, а цілий дім був хоронений китайською і японською сторожею. Вбивника не віднайшли. В тому самому часі пострілено в іншому місці японського офіцера. Усе те вважають провокацією, яка має приспішити гострі міри з боку японської армії.

ПЛЯНУЮТЬ „НОВИЙ ПОРЯДОК".
Рібентроп, Мусоліні й Гітлер на конференції в Бренері.

УРЯДОВА ЗАЯВА ПРО БРИТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ КООПЕРАЦІЮ

ЛОНДОН. — В британськім парляменті поставлено запит до уряду в справі переговорів, які ведуться між Великою Британією і Злученими Державами. Підсекретар заграничних справ Батлер відповів, що такі переговори ведуться і ще не скінчені. Іде в них про спільну акцію на Тихому океані, а також і про спільну акцію в справі здержання довозу товарів до Японії. Зокрема запитувано, чи це правда, що Злучені Держави ще далі доставляють ґазоліну Японії.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ НА ДОВГУ ВІЙНУ.

РИМ. — Так виглядає, що війна прибрала розміри, про які ніхто тому рік не думав. Тому готова бути тяжка і затяжна. Таке пише Джіованні Ансальдо в мілянській ґазеті.

СКИДАЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

РИМ. — Маріо Апеліюс пише в часописі Мусолінія „Пополо д'Італія", що беручи під увагу те, що сказав в британській парляменті Винстон Чорчіл про участь Злучених Держав у війні й в будучих мирових переговорах, треба признати, що Злучені Держави винні, що війна протягається. Хіба що президент Рузвелт заперечить те, що сказав Чорчіл.

ІТАЛІЯ ПРИ ЯПОНІЇ.

РИМ. — Урядові кола заявляють, що якщо отворення британійських Бурменського шляху доведе до конфлікту між Японією і Злученими Державами, то Італія стане по стороні Японії. І то разом з Німеччиною.

ГОТОВА НА ВСЕ!

РИМ. — Американський кореспондент, подаючи відомости про перегляд італійських військ Мусолінієм в північній Італії, поясняє, що цей перегляд мав на цілі показати між іншим теж і Злученим Державам, що Італія має добру армію, готову на все, щоб тільки принести Італії побіду.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ДО РУМУНІЇ.

БІЛГОРОД. — Дунаєм поплили 6 німецьких кораблів з військом. Пливуть також кораблі з повзами і з іншим матеріялом. Усе те призначене головно до Румунії, а частина можливо до Болгарії. Пливуть Дунаєм, бо Дунай вважається міжнародною рікою. Тому ніби ніяка держава не відповідає за ці транспорти. В дипльоматичних колах панує переконання, що це пливе тільки мала частина німецького війська, бо інші частини перейшли тайно через Словаччину і Мадярщину.

РОЗРИВ МІЖ АНГЛІЄЮ І РУМУНІЄЮ.

БУКАРЕШТ. — Британське посольство понищило тайні документи і жде кожної хвилини візвання з Лондону, щоб покинути Румунію. Поінформовані тої думки, що криза між Великою Британією і Румунією неминуча, бо німецька армія обсаджує румунську землю.

НІМЕЦЬКІ СУБМАРИНИ НА ЧОРНОМУ МОРІ.

БІЛГОРОД. — В дипльоматичних колах твердять, що на Чорному морі вже оперують чотири німецькі підводні лодки.

БОЛГАРІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

БЕРЛІН. — Німецька преса пише про мобілізацію в Болгарії й висилку військових частин на границю з Туреччиною і Грецією.

ЩО НА ТЕ ВСЕ СОВЄТИ?

ІСТАНБУЛ. — Так питають в Туреччині, згідно з тим, що передає американський кореспондент Ґедіє. Турецькі часописи, пише він, не можуть надивуватись, чому Совєти мовчать, коли видно що Німеччина творить для себе воєнну бачу на Балкані. Перше, коли Німеччина зачала посуватись в сторону Балкану, пишеться в тих ґазетах, Совєти зорієнтувались і протиділали тому, забираючи Басарабію і Буковину. Але чому тепер нічого не робиться, коли німецькі операції звернені цілком певно проти Совєтів? Таж кожному ясно, пише та преса, що скорше чи пізніше, мусить прийти до конфлікту між Совєтами і Німеччиною.

ДЕ ҐОЛ І ВЕЙҐАНД В АФРИЦІ.

ЛОНДОН. — Ген. Шарль де Ґоль, що є командантом „вільних французів", висів з військом в пристані Дуаля що є столицею французько-африканської кольонії Камерун. Звідси буде де Ґоль намагатись підбивати під свою владу всі інші французькі кольонії, що держать з французьким урядом у Віші. Знову в західній Африці находиться відомий ген. Вейґанд, що намагається придержати всі ті кольонії у звязку з французьким урядом маршала Петена. З того виходить, що в Африці прийде до війни між самими французами.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕРЕГТИ ЧИСТОТУ ІДЕЇ

Український нарід у неволі. Як він бореться з тою неволею на українських землях, того ми точно не знаємо. Але з того, що українських людей там виселюють і переслідують, що їх саджають до тюрем чи в інший спосіб катують, треба вносити, що ті переслідувані не є самі німі жертви. Значить, що є там певно й такі, що не зважаючи на кари, які їх ждуть, наражають своє життя, служачи вірно українській визвольній справі. Є навіть познаки, що навертаються до цеї справи такі, що були довго вірними слугами ворогів визволення українського народу. І те є для нас найважнішим. Бо найгірше булоб з українською визвольною справою тоді, якби сам український нарід подавався, якби самі українські люди дали себе затуманити ворожими обіцянками чи дали себе застрашити. Найгірше булоб, колиб ради матеріяльних ласк чи „лакімства нещасного" відступали від свого, а приймали чуже. Колиж знову так зле не є, то є підстави вірити, що теперішня світова війна не повиннаб закінчитись неволею українського народу.

Ту справу мусять мати теж на оці й ті українські імігрантські кола, яким тепер припадає роля заступати і боронити українську справу в ріжних европейських краях і центрах. І з їхнього боку не повинно ставатись нічого такого, з чого моглиб чужинці, а зокрема уряди великих потуг, набирати враження, що в українців справа визволення і свободи не є такою великою і святою, як вони її представляють у своїх писаннях, резолюціях чи меморіялах. В першу чергу всюди в світі мусять пізнати, що українська справа не є виставлена на якийи міжнародний торг. Тому не сміє бути ніякої групи, що тою справою торгувалаб. Більш ніж колинебудь передше мусять українські люди вважати всюди на та те, щоб українська справа була всюди заступлена в чесний і чистий спосіб. Очевидно, що таке виглядає дещо наївним, коли мати на увазі, що тепер у міжнародних справах облуда і цинізм дійшли до небувалих вершин. Та думаємо, що саме тому треба протиставити ось тому узброєному фальшови і цинізмови — неозброєну чесноту з українського боку. Таки треба вірити, що коли чеснова не прийде в Европі до слова, то цілий світ опиниться у цілковитій руїні. „Новий порядок" в Европі, а також і цілому світі, про який тепер говориться, мусітиме мати глибокі моральні основи, якщо він захоче мати вигляди на те, щоб вдержатись при життю. І не буде ніякого „нового порядку", коли в ньому не буде місця для вільного українського народу. В те треба вірити, бо така віра додає поневоленому народови сили і витревалости в боротьбі. Вона заставляє його організувати нові сили навіть в таких тяжких хвилях, які тепер доводиться переживати українському народові на рідній землі, ніби в „рідній державі"; а українській справі на міжнародній арені.

ЩО ДУМАЄ АМЕРИКАНСЬКА МОЛОДЬ?

Американський Інститут Публичної Опінії або т. з. Інститут д-ра Джорджа Ґалопа займається ріжними статистичними розшуками. Обеднуючи біля 135 ріжних американських ґазет, цей Інститут намагається пізнати, як пульсує живчик американського публичного життя. Д-р Ґалоп робить своїми дослідами над публичною опінією деяким справам добру прислугу, оскільки не іде тут про чисту політику. З того боку є цікаве те, що він зібрав про американську молодь. А воно таке:

Американська молодь є загартована, льояльна та многонадійна. Вона думає, що цей край є добрим краєм, для якого варто працювати і за який вартує боротись. Вона не є радикальна, а навпаки й несподівано, навіть консервативна у своїх поглядах.

Все це цілком не годиться з тим, що говорять про ту молодь ріжні редактори, коментатори і ін., неначеб то ця молодь була радикальна, пацифістична, труслива, цинічна, зневохочена та була лівих поглядів. Старше громадянство, такі, як Волтер Ліпмен й Дороті Томсон чи през. Рузвелт, висказували нераз гіркі слова на адресу тої молоді. Причиною до того є певно найбільша галаслива ґрупа молоді, що зветься Конґрес Американської Молоді. Чи дійсно всі закиди слушні? Чи справді ґрупа частина молоді, що є лівих поглядів, має такий великий вплив на 21,000,000 молодих американців у віці від 16 до 24 року життя?

Щоб переконатися про це, ми вибрали одиноко правильний шлях: переконатися про це від самої молоді, взяти їх поодинокі погляди. А тоді не потребуватимемо нічиєї помочі, щоб довідатися, про що думає наша молодь.

Висліди наших розшуків є справді дуже вдоволяючі не тільки для старшого покоління, але також для тих груп, що стараються тягнути американську молодь в одну чи другу сторону.

Питаємо хлопців і дівчат: Чи думаєте, що маєте в життю таку саму добру нагоду як її мали ваші родичі?

На це питання 47% відповіло, що вони мають ще кращу нагоду як їх родичі мали, 40% думає, що вони мають таку саму нагоду, яку мали родичі. Отже 87% відповіло позитивно „так". Тепер значно лекше набути освіту, відповідали, і є багато людей, що можуть нам допомогти в тому ділі. Є також більше занять для тих, що хочуть працювати й знають роботу.

Вправді, родичі мали деякі вигоди, яких тепер нема, але знову тепер є далеко більше таких нагод, про які родичам навіть не снилося.

Невдоволену меншість схарактеризував 24-літний робітник з „Доблю-Пі-Ей" в Мізурі, який є того переконання, що тепер багато більше людей шукає за працею, а щоб її одержати, треба мати щораз кращу освіту, на що треба витратити багато гроша.

Питання: Чи думаєте, що працю дістається завдяки особистим спосібностям, чи на підставі „щастя" чи „протекції"?

50% відповіло „спосібність", за протекцію висловилося 31%, а 6 процент вірить таки в „щастя". Тільки 10% є того переконання, що треба потрохи всього. Навіть в тих, що без занять, чулося досить оптимістичні голоси:

Звичайно, людей приймається до праці на підставі того, що вони можуть зробити. Підприємці приймають на працю тільки спосібних робітників. І тому малоб бути інакше? Ці, що мають протекцію, можуть тішитися тільки хвилево, але ці зо спосібністю більше певні будучности".

Питання: Чи думаєте ви, що кожний фізично спосібний американець, що скінчив 20 літ життя, повинен служити в американській армії, фльоті чи маринарці?

На це питання 68% хлопців і дівчат відповіло „так", а 32% висказалося проти. Отже більшість висказалася за готовістю боронити демократію, за збереженням світового мира через будування мілітарної сили та за загальний військовий вишкіл в цьому ворожому світі. Знову меншість боїться реґіментації під диктатурою й дуже сумнівається в можливість наїзду на цю країну. В цій меншості дівчата, природно, були більш отверті у висказуванні своїх поглядів.

Питання: Чи маєте які закиди щодо обовязкової військової служби? Ще питання було поставлене тільки хлопцям. На 100 осіб 76 відповіло, що особисто нічого не мають проти однорічного вишколу в армії, фльоті та маринарці. „Якщо ми будемо покликані воювати, то краще, щоб ми знали, як воювати" — оце типові відповіді молодих хлопців. Між тими, що працюють, 74% було за військовим вишколом, а між непрацюючими аж 79%. Опозиційна меншість проти обовязкової військової служби подавала як арґумент, що один рік у військовій службі — це рік згубленого життя.

Питання: Що повинні робити Злучені Держави Америки, коли Гітлер розібє Анґлію та забере анґлійську фльоту: погодитися з Німеччиною чи воювати з нею?

Бути готовими воювати — це опінія 50% молодих. Старатися погодитися з Німеччиною — це думка 29% молоді, а 21% відповіли робити одно й друге. Угодова політика має якнайменше прихильників, навіть у тих, що волілиб погодитися з Німеччиною. Звичайно арґументували це так:

„Гітлерові не можна вірити ані за сотик... Німці захочуть всього для себе. Якщо Гітлер хоче миру, хай робить, але не спускаймо бачного ока з нього ні на хвилю".

58% вповні одобрили рішення Вашинґтонського уряду в справі передачі 50 контрторпедовців Анґлії. Для піддержки своєї опінії ця більшість документувала, що анґлійська фльота є частиною оборони Злучених Держав Америки. Тому більшість молоді є за всяку поміч Анґлії, з виїмком війська. 42% молоді було проти передачі кораблів, бо в їх опінії Америка сама заслаба, коли ходить про воєнну фльоту. Вони також є того переконання, що поки Америка не є приготована мілітарно, не треба Німеччину дратувати.

Питання: Котру сторону піддержували ви в останній московсько-фінській війні?

Деяка частина старшої ґенерації думала, що велика часть нашої молоді є прокомуністичного наставлення й тому піддержувала Москву в тому конфлікті. Та цифри виказують цілком інакше, бо аж 82% молоді цілим серцем симпатизувала з Фінляндією, 6% не брали жадної сторони, а 11% не мали виробленої опінії на цю справу, а тільки 1% молоді симпатизував з Росією! Погорда для Сталіна й Росії в молоді аж надто очевидна. Велика більшість молоді вважає, що Гітлер, Сталін і Мусоліні — оце одна й та сама порода диктаторів.

Питання: Чи ви булиб за зміну форми теперішнього правління, колиб вам обіцяно більші можливості праці?

Тут найкраще увидатнюється характеристика молоді, бо аж 88% відповіли „ні". І то ці, що працюють, як і ті, що без праці. Менш-більш усі так відповідали: „Ми любимо демократію та вільне життя. Тому, ми скорше волілиб згинути, як жити в неволі".

Про Американський Конґрес Молоді, якому закидують, що має про-комуністичну орієнтацію, лиш 57% молоді чуло, що така орґанізація взагалі існує. 53% отверто відповіло, що вони не знають, яка є ціль тої орґанізації. 10% думали, що він є комуністичний, та що оснований на не-американських ідеалах, 9% здогадується, що Конґрес вчить молодь державного та громадського життя.

Питання: Що робилиб ви, колиб були президентом Злучених Держав Америки?

На це були ріжні відповіди. Загально висказують вони таке: будувалиб краєву оборону краю, зредукувалиб безробіття, зміцнилиб державний скарб, допомагалиб бідним, задержалиб демократичну традицію, розбудувалиб міста, усуваючи „сломс" та давалиб більшу поміч фармерам.

Ось такі є ідеали та стремління теперішньої молоді Америки, коли брати під увагу досліди д-ра Ґалопа. Отже молоді люди є льояльні й многонадійні, що не зважаючи на теперішні тяжкі часи, готовляться до суспільного життя в будуччині та готові взяти на себе частину відповідальности за судьбу батьківщини.

БІЛЬШЕ ПРАЦІ ДЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ...

В статті Миколи Масюкевича п. н. „Мрії та дійсність", друкований в націоналістичним журналі „Національна Думка" (Прага, 1927) читаємо між іншим таке:

„Галас, войовничість на словах, бундючність, надягання в свята українського строю чи вишиваної краватки, сліпа ненависть до всіх двоногих іншого племени, — не створять позитивний тип націоналіста, а скорше — бунтаря, руїнника, революціонера з професії, що шукає „війни для війни". А, передовсім, ці власне прикмети нашого сучасного „націоналізму" відштовхнуть від нього ті цінні та надійні сили, які зі своїм націоналізмом не випинаються для слів, але ховають його в серці, — для діла. „Революція, котра не має перед собою продуманої підготовки та детальної організації — все буде бунтом рабів, яких не так тяжко вкротити залізом та посіянням поміж ними взаємного недовіря. Отже — менше слів про революцію, а більше праці для революції".

„В імя ненависти люди легко вмірають, але творити, — систематично й свідомо працювати — не зуміють. А що більше потрібно свободня Україні — як не свідомо-творча праця духова й матеріяльна? Праця самодіяльна, конструктивна, яка одиноко уможливить національну революцію, прискорить дозріння національної сили для скинення чужинецького гніту, та котра дасть підставу вдержати державу в часах, коли перші „стихії" захоплення заникнуть, коли високі ідеї визвольної боротьби стануть — буднями! Думаймо в день та в ночі про скинення з нашої шиї чужинців, але ні на хвилину не забуваймо про ті небезпечні для держави часи, які настануть після перших збройних успіхів! Хай сьогоднішній розбрат внутрішнього політичного життя, занепад суспільної етики, брак взаємної пошани, стан безнастанної корупції, — які запанували в деяких повоєнних формаціях Европи — будуть для нас осторогою перед нашим майбутнім!

Від Европи ми вчимось і її наука нам корисна та потрібна. Але ця наука не дасть віри, не витворить українських патріотів, не навчить жертвувати собою та всім найдорожчим для батьківщини.

„Отже, — не переклади національних гасел з чужини, не запозичення европейських ідеольогій, а — власна творчість, вибудування власного, наскрізь українського, духового світа! Не Барреси, Шпенґлери, Мусоліні, — а Шевченки, Франки, Богдани Хмельницькі! Не державництво мрії, утопії, — а державництво дійсности, життя! Не революція для заспокоєння ненависти, — а революція для визволення. Не війна з професії, а війна для миру! Не плекання „пристрастей", а підпорядкування їх інтересам нації, цілям творчої діяльности! Не культ ненависти, руїнництва, — а націоналізм творчости!

„В своїй первісній формі — войовничости — кожний „націоналізм" при сприятливих обставинах може сповнювати з більшим чи меншим успіхом свою ролю, доки йде збройна боротьба, але з хвилею наближення до нормального стану, повстає на його місці пустка: він поволі витворюється в беззмістовну доґму, коли завчасу глибші проблеми людського духа, який відріжняє нас від звірини, не виповнять його змісту".

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(56)

Підійшла до квітника й почала вирівнювати тонкими пальчиками широкого пожолобленого листа в рожі. Мовчала. Й він мовчав — легенько посміхаючись стежив за нею.

Зза хати почулася гутірка, а за хвильку зза рогу вийшли старі жінки. Здивувалися, побачивши козака. Крига, знявши шапку, привітно поздоровкався й гречно вклонився.

— Це сестриці, той самий козак, що помер Павлові вільхати на Січ, — сказала Обеременчиха своїй гості.

— Спасибі тобі, козаче, — мовила Василиха, — що порятував хлопця в скрутний час. Тількиж, як же ти сам зоставсь, віддавши йому й коня свого й зброю?..

Крига засміявся:

— Не турбуйтеся, паніматко, маю все те дурно від козацького уряду. Все одно довелось би сподувати комусь.

— Ну, та вторгував би всеж таки за теє все якісь там гроші, а то...

— Покищо, паніматко не маю великої притуги, щоб за такою дрібничкою вганяти. Та й те сказати, що не подарував я Павлові, а тільки позичив: жив буде, то поквитується.

— Хіба що так, — згодилася стара, а в самої виникла в памяті призабута розмова колишня з сином про Кригу й Орисю. — Ну, а якже ти?... Чула від Павла, що кинув ти оте Запоріжжя на те, щоб оженитися з якоюсь гарною дівчиною та осістися десь за Дніпром, подалі від панів, на вільних землях.

— Та є така думка.

— Дак за чим діло стало? Чи парі, козаче, не знайшов іще?

— Не легка справа, паніматко, — засміявся Крига.

— Ов?... Чи дівчат обмаль у Каневі гарних?... То можеж хоч оком накинув?...

— „Куди вона гне?" — думав Крига. — Хоче хитромудро розвідатись, чи не намірився я на синову дівчину..." — Та може й накинув на яку — промовив уголос, — а як тобі ні привіту, ні одвіту, то дарма праці.

— „Це добре, — міркувала Василиха про себе. — Та й по дівці бачу, що лихом дихає на вирлатого". — Що правда, то правда, — згодилася вона, — знайти дружину до мислі, та щоб і ти їй до серця припав, — це не поставець околиці вихилити в Лейби або в бубна забубнити. А проте — маєш час, козаче, — ще не одна наметиться. — А тоді словечко тільки скажеш нам із господинею — висватаєм і не зчуєшся.

— Авжеж, висватаєм, — сміялася Обеременчиха.

Орися все вирівнювала того нещасливого листа з рожі й тільки посміхалася, схиливши перед себе голівку та скоса поглядаючи на Кригу.

— Згода, — промовив він, перехопивши її глумливий погляд. — Дякую красненько... Як прийдеться до чого, то я вже до вашої ласки. Тількиж не відмовляйтеся тоді.

— А чого нам відмовлятися? — пильно поглянула йому в вічі Василиха, — діло чесне й почесне... — „Ні, тут щось є", — так, — подумала про себе, — не інакше, як до Орисі моститься... Треба не спускати їх з ока". — Ох, моя голубонько, — звернулася до господині, — час мені й додому... Хоч як не хочеться, та треба йти...

— Та чого так поквапно, душе мила? — вговорювала Обеременчиха. — Посиділиб іще, побалакалиб...

— Нехай другим разом, сердено. Так мені у вас мило та любо, що я не забарюся й знов надокучити, — засміялася Василиха.

— Що ви говорите, сестрице! Ми такі раді, такі раді...

— Прощайте, мої любі! — Василиха обнялася з господинею.

— „Я, мамо трохи проведу тіточку, — повернулася Орися, й вид її розпромінився. Зраділа, що трапився вихід з ніякового становища.

— Гаразд, дочко, — згодилася мати, — тількиж недалечко.

— „Мене уникає, — подумав Крига. — Нічого, звикнеш потроху. Не треба тільки до неї так притьма, а спроквола".

— Прощай, козаче, — звернулася Василиха до Криги. — Щиренько дякую, що допоміг хлопцеві при лихій годині. Може почуєш що про нього, то не полінуйся й матері його звістити, а хата моя все відчинена для тебе, як я вдома.

— Спасибі, паніматко, — промовив Крига, — навідаю, коли що. Бувайте здорові!...

Орися пішла провожати гостю. Не говорили нічого, аж поки пішли потихеньку вулицею.

— А що він... той витришкуватий... почасту до вас заглядає? — почала стара.

Орися засміялася.

— „Витришкуватий"?... Ні, відколи поїхав Павлусь, оце вдруге він...

— Досить і того! — обурилися Василиха. — Це вже виходить двічі на тиждень... Нема чого йому вчащати... Орисе не перечила, хоч добре розуміла, до чого це стара говорить. Мовчала.

— Ач, який меткий! — знов забурчала Василиха. — „Тількиж не відмовляйтеся тоді..." Знаємо, куди гнеш... Наздогад буряків...

Довгенько ще бурчала стаpенька, і — дивна річ — бурчання її було приємне Орисі: з нього відчула вона те, чого ще бракувало їй, цебто певности, що Павлова ненька полюбила її тепло й щиро, як свою дитину. О, тепер вона зможе чекати Павла хоч цілий вік!...

Тому прощаючись з Василихою й цілуючи її зморщені старечі руки, Орися промовила:

— Прощайте, паніматко! Спасибі, що навідали нас... Зву вас тепер паніматко, та певна, що дждуся того щастя, коли назву вас матусею, ріднесенькою... А про те... про того, як ви кажете, витришкуватого... будьте спокійні: свахою від нього на моєму сесіалі вам не доведеться бути.

Сльози радости й утіхи ринули з очей у старої. Тремтячими від зворушення руками вона обняла й пригорнула Орисю до себе.

— Люба дитино моя... — тільки й могла вимовити.

Ще раз поцілувала й перехрестила.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.

XIV.

— У Бога віруєш?

— Вірую батьку.

— Ану, перехрестись!

Павло здійняв шапку й широко перехрестився.

Кошовий пильно оглядав парубка своїми гострими живими очима, немов би ціну йому складав або звіряв, оскільки можна поняти віри тому, що про молодика оповів йому старий кзацький полковник Омелян Граб.

— Тебе, либонь, Павлом звуть?

— Павлом, шановний батьку.

— Похиленком?

— Егеж.

(Дальше буде)

НА РІЖНІ ТЕМИ

КУКУ В РУКУ.

Фашистівська газета „Пополо д Італія" подає Злученим Державам оферту: каже, що саме Злучені Держави дістали би, якби вони заняли наскрізь невтральне становище до війни між потрійним союзом та Англією.

Отже Злучені Держави мали би дістати: Канаду, Нову Фундляндію, Джемейку, Багаму, Бермуду, Нову Зеляндію й Австралію.

Як бачимо, Італія щедрою рукою дає. Чужого не жалує.

ЛІВА И ПРАВА РУКА.

На випадок, якби Америка не згодилася на пропозицію Італії ділитися лупами з Британської Імперії, Італія грозить Америці: мовляв, як Злучені Держави не займуть строго невтрального становища, вони будуть зведені до „низького дипльоматичного становища", а як підуть до війни по стороні Англії, то це буде значити стільки, що „поповнити себегубство.

У той самий час, як Італія робила Америці такі пропозиції, які йдуть зовсім по лінії сицилійської мафії, Японія страшно дивувалася, що в Америці піднімають страхіття за поступки Японії в Азії проти Злучених Держав: таж Японія нічого так не бажає, як жити з Америкою в повній згоді. Американцям просто нема найменшої причини непокоїтися положенням в Азії. Японія, звісно, належить тепер до потрійного союзу з Німеччиною й Італією. Щож це таке сталося, що цей потрійний союз устами Італії говорить Америці одне, а устами Японії друге?

ПОЛІТИКА СИЛИ.

Італійська пропозиція Злученим Державам іде по лінії старої політики, по лінії політики сили. Цього роду політики не дивляться в політиці на ніякі інші міркування, лише на силу. Сила, на їх думку, це найвища, можна сказати абсолютна, вартість у політиці.

Не бракує прихильників цеї політики й в Америці. Ось не так ще давно нюйоркський таблоїдовий денник „Нюз" виступив був зо статтею під наголовком: **Забавмося дещо в політику сили!** В цій статті говориться, що нині кожна держава першої величини грає в політику сили. Мусоліні порозумівається з Гітлером, Англія залицяється до Росії й Туреччини, Японія підписує пакт з Німеччиною й Італією. Чому не мали би Злучені Держави, питається газета, заграти в цю політику, для свого власного безпечества?

За таку політику заявляється газета, яка, що правда, спирається на світлини й промовляє звичайно до полуграмотних людей, але яка все таки має таких читачів коло два міліони.

СПІЛЬНИКИ?

Вийшовши з перекoнання, що нині кожна велика держава „бавиться в політику сили", „Нюз" пише, що державою, з якою Злученим Державам нині найбільше по дорозі, є совєтська Росія.

„Нюз" застерігається перед думкою, щоб таке зближення між Злученими Державами й совєтською Росією мало означати признання комунізму. „Нюз" добре знає, що американські читачі на таке признання не згодилися би. Він каже, що таке порозуміння між Злученими Державами й совєтською Росією мало би бути чистим порозумінням держав, яке не має нічого спільного з внутрішньою, економічною чи суспільною політикою. Таким порозумінням Злучені Держави не мали би признавати російського комунізму, як совєтська Росія не мала би ним признавати американського капіталізму.

Замітно, що ця думка, яку ми привикли вважати чистою фантазією, знаходить тепер піддержку зо зовсім несподіваного боку, бо з боку фашистівської Італії, коли вона устами речника Мусоліні радить Злученим Державам заграти в політику сили й піти на спілку з Італією, Німеччиною й Японією проти Англії.

АМЕРИКА И РОСІЯ.

У своїй статті „Ню Йорк Нюз" наводить на піддертя своєї думки про порадність американсько-російського порозуміння факти з минулого.

Він вказує на те, що підчас американської громадянської війни Злучені Держави вживали впливу Росії проти впливів Англії, хоча тодішній президент Лінколн був таким рішучим критиком царату й його тиранії, як нинішні американці є рішучими противниками комунізму й большевицької диктатури.

ЯК АМЕРИКА ДІСТАЛА АЛЯСКУ.

Каже далі „Ню Йорк Нюз": „У той саме час (в період громадянської війни) Америка добила з Росією торгу про продаж Америці Аляски, — головно в тій цілі, щоби не дати англійцям ввійти до Аляски й захопити Аляску для себе".

„Була це все політика сили, корисна для обох сторін", — каже „Нюз".

Беручи справу з чистого бизнесового становища, та американсько - російська угода про закупно Аляски може й була корисною для обох сторін. Одначе, чи можна в таких справах брати лише одну сторону бизнесу або сторону сили? Чи не може в таких випадках бути ще й інша сторона, неменше важна, як питання сили й користи?

ЦАРАТ І БОЛЬШЕВИЗМ.

Навіть колиб припустити, що такого важного питання поза питання сили й користи не було в американсько - російським порозумінні за Аляску, прецінь воно може бути в питанні порозуміння між Америкою й Росією тепер.

У часи царя Александра Другого, за котрого добито торгу за Аляску, царська Росія не представляла своїм устроєм майже ніякої поважної небезпеки для господарського, суспільного й державного устрою Злучених Держав. Чи так справа мається нині? Чи американсько - російське порозуміння в нинішні часи було би лише порозумінням двох держав? Чи, порозуміваючися з Америкою, Росія хотіла би лише дістати для себе державні користи, даючи зате користи Америці? Чи може Росія хотіла би для себе добути з такого порозуміння користи, зріст власної сили, але рівночасно пробувала би вжити порозуміння для ослаблення Америки через підбехтування певних елементів, ворожих до американського господарського, суспільного й державного устрою? Чи не мала би Америка подумати за ці питання?

Якщо така ріжниця між старою Росією й нинішньою Росією справді існує, то попирати думку такого порозуміння між Росією й Америкою було би чейже не політикою сили, але якраз політикою ослаблення.

Перелівання крови розпочато робити коло 1657 року.

Першу дестильовану горівку (бренді) зроблено коло року 1313 у Франції й вживано її тоді як медицини.

Школи для навчання школярів читати і писати отворили перший раз греки в р. 500 перед Христом.

ХТО Є ЧУЖИНЦЕМ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Закон про реєстрацію чужинців відразу підносить питання: хто мав би уважати себе тут за чужинця? З огляду на те, що чужинцем уважається на основі закону про реєстрацію всякого, хто не є громадянином Злучених Держав, питання, хто є чужинцем, є властиво відверненим питанням, хто є громадянином.

Громадянами Злучених Держав є 1) ті, що родилися на території Злучених Держав; 2) ті, що родилися поза територією Злучених Держав від родичів, котрі є американськими громадянами; 3) ті, що набули громадянство через натуралізацію; та 4) ті, що набули громадянство через натуралізацію своїх родичів, зглядно через натуралізацію своїх подругів.

Назагал можна поділити громадян на дві категорії: одні з них набули громадянство через уродження, інші через спеціяльний правний акт, означений законом. З того, що людина живе довго в Злучених Державах, людина громадянства ще не набуває. І часто їй може здаватися, що на основі якогось акту набула громадянство, коли тимчасом він такого наслідку не має. Через те є й в Америці багато осіб, які думали, що вони є громадянами, а тепер відкривають, що вони перед законом чужинці.

ЗА ВІДВАГУ.

Соня Шо, 19-літня англійка, дістала відзначення за те, що будучи пістункою ранених, не зважала на небезпеку.

Між чужинців треба зачислити особи, що були громадянами Злучених Держав, але це громадянство втратили, знову, на основі виразної постанови закону. На основі таких постанов, наприклад, жінка - громадянка, що вийшла заміж за чужинця між 7. березня 1907 р. й 22. вересня 1922 року, перестала бути громадянкою Злучених Держав.

З огляду на те, що за набуття громадянства вважається заприсяження громадянської присяги в відкритому суді, то людина, що такої присяги не зложила, що подала лише просьбу за громадянство, громадянином не вважається.

Колись обовязував в Америці закон, що жінка чужинця, що набував громадянство через натуралізацію, теж ставала громадянкою, але цей закон знесено й через те нині за громадянки на основі подружжя з пізніше натуралізованими громадянами вважаються лише ті жінки, що вийшли заміж за чоловіків, що стали громадянами до 22. вересня 1922 року. Після цеї дати кожна чужинка, що бажає стати громадянкою, мусить уже сама для себе старатися за громадянство.

Колись обовязував в Америці закон, що роджена поза границею дитина такої жінки, що набула громадянство через подружжя, теж ставала громадянином; за скасованням цього закону, роджені поза границею діти такої матері, лише тоді вважаються громадянами, як мати набула громадянство до 22. вересня 1922 року, а дитина в час подружжя жила в Злучених Державах або була допущена до Злучених Держав перед скінченням 21. року життя.

Дитина, роджена поза границею Злучених Держав, є теж громадянином, коли мати дитини набула громадянство через натуралізацію чоловіка перед 22. вересня 1922 року, якщо така дитина була тоді в Злучених Державах або була допущена до Злучених Держав перед досягненням повноліття (21 року життя).

До 24 травня 1934 р. роджені поза границями малолітні діти ставали громадянами через натуралізацію батька, зглядно повдовілої або розведеної матері, якщо вони правно жили в Америці. Закон з 24. травня 1934 року завів у тому зглядi важні зміни. З того часу роджена поза границею дитина може набути американське громадянство через своїх родичів, одначе така дитина не може стати громадянином, як вона не прийде до Америки перед 16 роком життя й не заживе тут через 5 літ, до досягнення повноліття. Якби обоє родичі дитини, роджені за границею, стали громадянами, то дитині вистарчає прибути до Злучених Держав колинебудь перед досягненням 21 року життя.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗВЕРТАТИ УВАГУ НА — ДОСВІД.

Злучені Держави славні з того, що тут відбуваються безнастанно вибори. Не лише щороку є десь якісь загальні вибори, але по ріжних округах є ще доповнюючі вибори. Нарід мусить ввесь час добре слідити за тим, про що йде справа. З цього боку часті вибори є корисні.

Та є й арґументи проти таких безупинних виборів. Показується нераз, що зачасті вибори мучать людей і вони не хочуть голосувати. Тоді добре зорганізована мала горстка людей може переперти свого кандидата й принести небажану переміну. Може бути і найспосібніша людина на свойому становиці, але як вона віддається праці й не має часу, або з інших причин, занедбає подбати за популярність, то її не виберуть, а зате на її місце може прийти нераз навіть нездара. А така нездара спартачить не одну добру справу так, що її не дасться направити. Тому можна тепер завважити, що нові закони промощують дорогу на довше урядування вибраних урядовців, щоб вони мали час зорієнтуватися в потребах населення та виробити якийсь хосенний плян праці. Бо ніщо так не шкодить громаді як безупинні переміни, бо вони витворюють хаос, з якого чим дальше, тим важче вимотатися.

Подібне можна сказати і про уряд президента Злучених Держав. Ледви людина уклала собі плян праці, ледви дібрала досвідчених помічників, а вже кажуть їй забиратися. Приходить наслідник і знову вчиться. Ледви підовчиться, а вже кажуть йому забиратися. Ще й страшуть, що він хоче стати диктатором, коли хоче використати свій досвід з минулого. А прецінь повинно бути так, щоб використати людину з досвідом для добра краю. Отсе треба брати під увагу, коли роздумуємо над третьою каденцією през. Френклина Д. Рузвелта. Памятаймо, що третя каденція дасть нагоду до затримання здобутків теперішньої адміністрації та до випробування деяких новостей. Бо навіть зміни мусять бути оперті на досвіді, а не на самій фільософічній теорії або на здогадах.

С. Д.

ЧИ БУДЕ ЗЛУКА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ З СОВЄТАМИ?

ІСТАНБУЛ. — Ґедіє подає, що „каварняні слухи" передають, що певно прийде до союзу між Великою Британією, Злученими Державами і СССР. Але це буде проголошене доперва по американських президентських виборах.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Д., Акрон, Огайо. — У листах з таборів полонених звичайно нема нічого особливого, бо все, що звідтам виходить, є під строгою цензурою. В надісланім Вами листі є потверджене те, що пишемо про відносини на західньо-українських землях під Совєтами. Хоч таких листів не друкуємо, але їх радо читаємо, щоб таким чином контролювати інші вісти, які до нас дістаються.

В. Ю., Ню Йорк, Н. Й. — Питайте в таких справах правного дорадника.

„ДОВБУЩ" — Д. ДМИТРЕНКО.

Ця песа буде відіграна в неділю, 13. жовтня 1940 р. у Washington Irving High School, N. Y. C.

В. Дорошенко.

ВЕЛИКИЙ ТРУДІВНИК

(Памяти Бориса Грінченка).

Дня 6. травня ц. р. минуло 30 років від смерти видатного українського письменника, вченого й громадського діяча **Бориса Грінченка.** Імя Грінченка тісно звязане зі справою української культури й освіти, що їм вірно й незрадливо служив він ціле своє життя, від юнацтва до передчасної своєї смерти. Це був український „народник", що — хоч сам був із дрібно-панської родини, яка цуралася рідного слова — запалився любовю до рідного народу й заприсягся служити йому до загину. Наперекір страшним умовам тодішнього царського ладу, коли українство виставлене було на жорстокі переслідування, молодий юнак стає свідомим борцем за українську національну справу. Вигнаний із 6. кляси реальної ґімназії за читання забороненої української книжечки („Парова машина" Сергія Подолинського), Грінченко не падає духом і, хоч тяжко бідує, вчиться, складає вчительський іспит і незабаром стає народнім учителем. Іде на село, щоб допомагати йому, розганяти темноту, будити приспану національну свідомість.

В тім самім році, коли Грінченко склав іспит на вчителя (р. 1881), розпочав він і свою українську літературну роботу, помістивши вірш у львівському часописі „Світ". На Україні тоді українське письменство було заборонене, і Грінченко друкує свої твори, здебільшого, в Галичині під різними прибраними йменами (Іван Перекотиполе, Б. Вільхівський, Вартовий, а найбільше Василь Чайченко). Зпід пера його сиплються одна за одною різні популярні книжечки, що їх видає львівська „Просвіта", вірші, оповідання, повісти та всякі розвідки, котрі він містив у тодішніх українських часописах Галичини й Буковини („Світ", „Зоря", „Правда", „Життя і Слово", „Буковина", „Літературно-Науковий Вістник").

Провчителювавши з невеличкою перервою десять років (1884—94), Грінченко переходить до Чернигова на секретаря Ґуберніяльного Земства. Тоді почалися деякі полегші для українського друкованого слова, й за час свого пробування у Чернигові Грінченко видав 50 книжечок для народу у 200.000 примірниках за гроші, що їх записав на ту ціль один заможний земляк, Іван Череватенко. Тут-таки видав він і дуже цінні наукові праці — тритомову збірку українських матеріялів записаних із народніх уст (народні пісні, оповідання, тощо), та показник літератури українського ченко переноситься до Киева, куди закликала його „Українська Громада" редаґувати великий український словник, що вийшов у чотирьох томах незадовго перед його смертю (1908. р.).

Живучи у Києві, Грінченко заснував українську радикальну партію, до якої належали С. Єфремов, В. Доманицький, Модест Левицький, Федір Матушевський та інші. Ця партія незабаром обєдналася з іншою українською партією — демократичною — в „Українську радикально-демократичну партію". Трохи згодом, 1906. р., засновує він тут „Просвіту" і стоїть на її чолі аж до насильного її закриття російською владою 1910. р., незадовго перед своєю смертю. Тут-таки, в Києві, редаґує він поважний місячник „Нова Громада". Крім того, перекладає з чужих мов та продовжує почат́ий іще в Чернигові передрук своїх власних творів, виданих давніше в Галичині. А був це чималий дорібок — поезії, оповідання, повісти і драми, з життя селян та інтеліґенції. А всі вони проняті гарячою любовю до вбогого люду та ненавистю до його гнобителів і рідних зрадників. У віршах Грінченко кличе до праці, накликує земляків не зневірятися, не падати духом, а твердо йти до ясної мети — до національного визволення. В оповіданнях описує тяжке, злиденне життя селянства, під подвійним обухом злиднів, і матеріяльних, і духової темноти. Визиск глитаїв і гніт начальства, деморалізація села підо впливом поганих сторін чужонаціонального міста, раз-у-раз журить письменника. Крім того, писав він гарні шкільні оповідання та інші, де виводить дітей („Сестриця Галя", тощо). Справі національного визволу, обовязку освічених шарів просвічувати темних, підносити безпорадну з цього погляду народну масу — присвячені й перші повісти Грінченка („Соняшний промінь", „На розпутті"), у двох пізніших повістях („Серед темної ночі" та „Під тихими вербами") талановитою рукою змальовані темні сторони тодішнього українського села. Грінченко тут виводить перед нами вже не інтеліґента, а селянина — як „нову людину" на селі.

Слабше у Грінченка вийшли драми — теж або на теми громадські („На громадській роботі", „Нахмарило"), або історичні („Ясні зорі", „Серед бурі"). Великі заслуги поклав письменник і як перекладач із чужих літератур — із великих поетів Шіллера,[2]), Ібсена[3]), Гавптмана[4]), Зудермана[5]).

Великою помічницею була Грінченкові в цій народньо-просвітній та письменницькій праці його вірна дружина Марія, що писала під прибраним імям Загірня.

Занедужавши внаслідок тяжкого трудівницького життя на сухоти, Грінченко виїхав із кінцем 1909. р. до Оспедалетті в Італії, де й помер 6. травня 1910. р. в 46. році життя (народився 27. XII. 1863. р.). Тіло його перевезено на Україну й урочисто поховано в Києві на Байковому кладовищі.

Ще за його життя за його великі заслуги для народньої освіти львівська „Просвіта" йменувала його своїм почесним членом. А був він іще дійсним членом Наукового Товариства імени Шевченка у Львові.

1) Поетична народня творчість.
2) Фрідрих Шіллер, великий німецький поет (1769—1805); Грінченко переклав його дуже гарні драми „Маіря Стюарт" та „Вільгельм Тель".
3) Генрік Ібсен, визначний норвезький поет (1828—1926), писаң драми, з них Грінченко з дружиною та дочкою Настею переклали (й видали) такі: „Примари", „Гедда Ґаблер", „Ворог народові", „Підпори громадянства", „Нора".
4) Гергард Гавптман, найбільший сучасний німецький поет, із нього переклав Грінченко драму „Перед сходом сонця" й „Візник Геншель"; народився 1862.
5) Герман Зудерман, німецький повістяр і драматичний письменник (1857—1928).

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 8. жовтня помер в Аліквіпа, Па., наглою смертю член Бр. св. Николая, від. 120. У. Н. Союзу,

ВОЛОДИМИР БАРАНИК.

Покійний родився в селі Зороговичі, повіт Перемишль. Покійний прожив 61 рік. Вступив до Союзу в грудню 1920. року. Похорон відбудеться в суботу, 12. жовтня, з укр. кат. церкви в 9. год. рано при участи членів від. 120., знайомих і родини.

Покійний полишив у смутку жену Анну, 4 сини: Михайла, Івана, Миколу і Владика та 2 дочки: Марію, Стефку і 6 внучок.

Най прибрана земля Вашингтона буде Йому пером!

Ілько Кобаль, секр.

АНҐЛІЙСЬКІ ДІТИ-ВТІКАЧІ ВЧАТЬСЯ В АМЕРИЦІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ГРИ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Товариства Дарахівщина, від. 275., відбудуться в неділю, 13. жовтня, в Гали Церковній при Сусик і Ґрін вул. в 8. годині вечором. Проситься членів і лчениць прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні прийти і вирівнати залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: М. Гречин, предс.; І. Сосульський, фін. секр.; Н. Манорик, кас.; С. Рибак, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Збори Братства св. Йоана Хрест., відділу 76. відбудуться в неділю, 13. жовтня, в Церковній Гали, 37 Мортон ул. Аа цих зборах будуть присутні головний радний Антін Шумейко і орґанізатор В. Загаєвич. Проситься всіх членів і членкинь прийти масово на ці збори, бо почуємо дуже цікаві і корисні справи для нас. Збори відбудуться зараз по Службі Божій. Довгуючих членів проситься вирівнати залеглий довг. — В. Кузьма, предс.; В. Салабун, секр.; Ст. Стойко, кас.

ПОЛЬСЬКО-ЧЕСЬКА ЗГОДА.

ЛОНДОН. — Мали її підписати д-р Едвард Бенеш від імені Чехословаччини, а В. Рачкевич від імені Польщі. Згадані особи є визнані Анґлією як голови урядів згаданих держав.

ТАРЗАН, ч. 127. Увязнений місяць.

Це Кейдо, що заховався в корчах, кинув загадочну спису в сторону Говка, щоб спонукати в той спосіб воїнів до боротьби.

Тепер він сам був здивований їхніми скамянілими зо страху обличчями. Він теж занехав дальшу спробу увільнити Тарзана.

Обертаючись поза себе, щоб знайти причину переляку воїнів, Кейдо сам попав у великий переляк. Він побачив...

Холодне, ясне світло в лісі. Так начеб якийсь могутній чарівник стягнув з неба місяць.